

Конституционен съд
Дело № 1/к.с. 1/2004
Дата: 30.01.2004

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВЪРХОВЕН АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД

Изх. № 55/30.01.2004 г.

*1/к.с.д. - АФ. 1/2004.
Да се разчинове за всички
съдии.
30.01.2004. [Signature]*

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

на

**ВЪРХОВНИЯ АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 1/2004 Г.**

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 22 януари 2004 г. по конституционно дело № 1/2004 г., Конституционният съд на Република България е допуснал за разглеждане по същество искането на 61 народни представители от XXXIX Народно събрание за задължително тълкуване на чл. 129, ал. 2 от Конституцията по въпроса: при предсрочно прекратяване на мандата на лицата по чл. 129, ал. 2 от Конституцията новоизбраният встъпва ли в мандата на предшественика си.

Върховният административен съд, в качеството си на заинтересована страна по делото, поддържа становище, че в случаите на предсрочно прекратяване на мандата на лицата по чл. 129, ал. 2 от Конституцията, новоизбраният не встъпва в мандата на предшественика си, а се назначава за пълен 7-годишен мандат.

Разпоредбата на чл. 129, ал. 2, изр. 1 от Конституцията на Република България гласи: "Председателят на Върховния касационен съд, председателят на Върховния административен съд и главният прокурор се назначават и освобождават от президента на републиката по предложение на Висшия съдебен съвет за срок от седем години без право на повторно избиране".

Считаме, че конституционният текст е точен и ясен - висшите ръководители на съдебната власт се назначават за срок от седем години, без право на преизбиране. Действително, Конституцията не урежда правните последици от предсрочното прекратяване на мандата на тези лица. Но това не е и необходимо. Независимо дали съответният ръководител е освободен поради изтичане на срока или предсрочно, неговият приемник следва да започне свой самостоятелен мандат.

В решения № 16 от 19.10.1999 г. на КС на РБ по к. д. № 10/99 г. и № 8 от 21.09.2000 г. на КС на РБ по к. д. № 9/2000 г. е застъпено разбирането, че при предсрочно прекратяване на мандата на изборните членове на ВСС, респективно на съдиите от Конституционния съд, новоизбраните довършват мандата на своите предшественици. Това правило обаче е неприложимо по отношение на лицата по чл. 129, ал. 2 от Конституцията. Различията в статута на тези лица, от една страна и членовете на Висшия съдебен съвет и съдиите от Конституционния съд, от друга страна, изключват възможността за правоприлагане по аналогия на последиците от предсрочно прекратяване на мандата им. Необходимо е да се направи ясно разграничение между правното положение на едноличните органи и на членовете на колективните органи, от гледна точка на техния конституционно регламентиран мандат.

Според чл. 130, ал. 4 от Конституцията, мандатът на изборните членове на Висшия съдебен съвет е пет години, без право на преизбиране веднага след изтичане на този срок. Разпоредбата визира изрично само изборните членове на ВСС. С решение № 16 от 19.10.1999 г. по к. д. № 10/99 г. Конституционният съд е приел, че “мандатите на всички изборни членове на ВСС трябва да изтичат едновременно”. С оглед на това, при предсрочно прекратяване на мандата на изборен член на ВСС “новоизбраният довършва мандата на предишния член на ВСС и не може да бъде преизбран веднага в състава на следващ ВСС”. В решението си Конституционният съд е посочил, че мотивите се отнасят само до изборните членове на ВСС.

Председателят на Върховния касационен съд, председателят на Върховния административен съд и главният прокурор са членове на ВСС по право. Те участват в състава на ВСС докато заемат съответната длъжност по чл. 129, ал. 2 от Конституцията, независимо от продължителността на мандата на изборните членове на съвета. Определеният от Конституцията мандат на ръководителите на съдебната власт е самостоятелен, независим и индивидуален. Ако мандатът на тези лица беше “еднократен”, за пълен 7-годишен срок, то Конституцията би следвало да предвижда изрично заместването им в длъжност при предсрочно освобождаване - до изтичането на този срок.

Съобразно с чл. 147, ал. 2, изр. 3 от Конституцията, съставът на Конституционния съд се обновява в края на всяка трета година с една трета от членовете, като това обновяване трябва да бъде осъществено едновременно за всяка квота. В този смисъл е практиката на Конституционния съд, включително и решение № 8 от 21.09.2000 г. на КС на РБ по к. д. № 9/2000 г. Съгласно

чл. 148, ал. 3 от Конституцията при прекратяване на мандата на съдия от Конституционния съд в едномесечен срок на негово място се избира друг от съответната квота. От употребения израз “на негово място” следва, че новоизбраният съдия встъпва в мандата на своя предшественик, съответно като негов заместник. Очевидно е, че ако новоизбраният съдия би имал пълен 9-годишен мандат, с това би се нарушило изискването за обновяването на състава на Конституционния съд на всеки три години.

Неоправдано е да се съпоставя прекратяването на мандата на съдиите в Конституционния съд с това на ръководителите на съдебната власт. Конституцията предвижда специално изискване за задължително обновяване на част от състава на Конституционния съд, с оглед функциите и спецификата на този орган. Разпоредбата на чл. 129, ал. 2 от Конституцията не урежда специални изисквания по отношение на мандатността на визираните лица.

Както съдиите от Конституционния съд, така и изборните членове на ВСС участват в състава на колективни органи. Тези органи са постоянно действащи, като е предвидено периодично обновяване на състава им. Законодателят е установил мандатност не на самите органи, а на техните членове. Мотивите към горепосочените решения на Конституционния съд водят до извода за своеобразна “колективна” мандатност на съдиите от Конституционния съд и изборните членове на ВСС. Логично е, в случаите на предсрочно прекратяване на мандата на член на колективен орган, новоизбраният да замести своя предшественик до края на мандата му. Това законодателно решение, подкрепено от практиката на Конституционния съд е обусловено именно от факта, че членовете на тези колективни органи имат изрично определен мандат, който не би трябвало да изтича по различно време - за съответните изборни членове на ВСС, респективно за конституционните съдии от съответната квота.

Принципът на встъпване в предсрочно прекратен мандат на член на колективен орган е възприет по отношение на народните представители и общинските съветници - чл. 64, ал. 1 и чл. 138 от конституцията. В случая става въпрос за представителни органи, чиито мандат е предвиден изрично в Конституцията. По сходен начин е уредено и заместването при предсрочно прекратяване на мандата на членовете на други колективни органи, като например Комисията за защита на конкуренцията и Комисията за финансов надзор - чл. 5, ал. 3 от Закона за защита на конкуренцията, чл. чл. 6, ал. 3 от Закона за Комисията за финансов надзор.

Съвсем различно е правното положение на председателя на ВКС, председателя на ВАС и главния прокурор. Те не се назначават като членове на колективни органи и изтичането на мандата им не е поставено в зависимост от наличието на “колективен” мандат. Ето защо, за да се даде отговор на въпроса за последиците от предсрочното прекратяване на мандата на тези лица би следвало да се търси съпоставка с правната регламентация на мандата на органи, чиито мандат е самостоятелен, независим и индивидуален.

Така например, в хипотезите на предсрочно прекратяване на пълномощията на президента на републиката, Конституцията предвижда, че “вицепрезидентът встъпва в длъжността президент до края на мандата” (чл. 97, ал. 2 от Конституцията). Съгласно чл. 97, ал. 3 от Конституцията, при невъзможност вицепрезидентът да встъпи в длъжност правомощията на президента се изпълняват от председателя на Народното събрание до избирането на президент и вицепрезидент, като в този случай в двумесечен срок се произвеждат избори за президент и вицепрезидент. Безспорно е, че във всички случаи новоизбраният президент започва свой самостоятелен и пълен 5-годишен мандат. Що се отнася до встъпването в длъжността президент, тази възможност е предоставена само на вицепрезидента, който съгласно Конституцията се явява заместник на президента.

По отношение на ръководителите на съдебната власт обаче, в Конституцията липсва изрична уредба на заместването им при предсрочно освобождаване от длъжност. Следователно в тези случаи институтът на заместването е неприложим спрямо тези лица. Липсва правно основание за разширително тълкуване на текста на чл. 129, ал. 2 от Конституцията.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Моля, при постановяване на тълкувателното решение по конституционно дело № 1/2004 г., да вземете предвид становището на Върховния административен съд по повдигнатия за тълкуване от КС въпрос и приемете, че при предсрочно прекратяване на мандата на лицата по чл. 129, ал. 2 от Конституцията новоизбраният председател на ВКС, председател на ВАС и главен прокурор не встъпва в мандата на предшественика си, тъй като притежава самостоятелен и пълен 7-годишен мандат.

С уважение,

И.Д. ПРЕДСЕДАТЕЛ
(Св. Петкова)

